

Handläggare
Sofia Kántor
08-508 33 168
Rebecka Bengtsson
08-508 33 011

Till
Utbildningsnämnden
2016-11-24

Förslag till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 155-1324/2016.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Tony Mufic
Utbildningsdirektör

Inger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Socialnämnden har fått i uppdrag att ta fram ett nytt program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Programmet omfattar alla stadens nämnder och bolag.

Syftet är att motverka att våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck uppkommer och om det ändå uppstår, upptäcka det när det sker. Programmets målgrupper är alla stockholmare, våldsutsatta vuxna och barn samt personer som utövar våld.

Utbildningsförvaltningen anser att ansatsen i programmet är god, men förvaltningen ser samtidigt stora svårigheter i att konkretisera, implementera och följa upp de mål som anges.

Förvaltningen saknar en koppling till tidigare program samt andra program som planeras. Förvaltningen saknar också en tydlig koppling till gällande lagstiftning för förskola och skola och de uppdrag som nämnda verksamheter redan har.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samråd med förskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, avdelningen för personal och kompetensförsörjning, avdelningen för uppdrag kring lärande och elevhälsa samt avdelningen för utveckling och samordning.

Bakgrund

Socialnämnden har fått i uppdrag att ta fram ett nytt program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Förslaget till program har tagits fram då tidigare program för kvinnofrid- mot våld i nära relationer, gällde till och med 2014. Arbetet har genomförts av socialförvaltningen i samråd med en referensgrupp.

Ärendet

Programmet omfattar alla stadens nämnder och bolag. Syftet är att motverka att våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck uppkommer och att det upptäcks när det ändå sker. Programmet syftar också till att stöd och skydd till våldsutsatta personer och barn som har upplevt våld, respektive insatser till våldsutövare för att de ska förändra sitt beteende, är samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet, samt likställt oavsett var i staden de bor. Programmets målgrupper är alla stockholmare, våldsutsatta vuxna och barn samt personer som utövar våld.

Programmet innefattar en målstruktur med en övergripande vision samt fem långsiktiga mål med tillhörande delmål. Programtiden som föreslås är 2017-2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Övergripande synpunkter

Förvaltningen anser att ansatsen i programmet är god och att det är positivt att programmet anlägger ett normkritiskt och förebyggande perspektiv på frågan om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Förvaltningen anser även att programmet för skolans del lyfter elevhälsans viktiga roll.

Programmets koppling till andra program, gällande lagstiftning och policydokument

Förvaltningen anser att för att visionen i programmet ska bli verklighet är det av yttersta vikt att programmet tydligt kopplas ihop med de program som redan finns, exempelvis program för kvalitetsutveckling och Stockholms stads förskoleprogram. Dessa nämns endast i ett kort stycke (sidan 10) där det står att programmet har sin utgångspunkt i ett antal övergripande policydokument men det saknas en tydlighet i exakt hur de är ihopkopplade med varandra. Dessutom nämns inte program för kvalitetsutveckling bland dessa (sidan 33). Vidare vill förvaltningen lyfta fram att det är nödvändigt att ytterligare program som planeras inom områdena HBTQ, barnrätt och jämställdhetsintegrering tydligt kopplas ihop.

Förvaltningen ställer sig även frågande till om tidigare program, Stadens program för kvinnofrid- mot våld i nära relationer, har utvärderats och på vilket sätt erfarenheter och resultat från tidigare program har legat till grund för utformningen av det nya programmet.

Vidare vill förvaltningen särskilt lyfta fram att det saknas en koppling till gällande skollagsstiftning, exempelvis vad gäller att arbeta främjande och förebyggande samt motverka kränkande behandling, arbetet med trygghet och studiero samt läroplanernas skrivningar om skolans värdegrund och övergripande mål och riktlinjer. Det saknas en beskrivning kring hur eller om de långsiktiga målen går utöver de skyldigheter och det uppdrag som skolan och förskolan redan har genom gällande författningar.

Genomförande och implementering

Det framgår inte på vilket sätt målen ska genomföras och implementeras. Förvaltningen anser att det finns en risk för att det skapas många och motstridiga mål genom flera olika program och gällande styrdokument. Det kan medföra svårigheter i att avgöra hur dessa ska prioriteras.

Förvaltningen ställer sig även frågande till om det är varje nämnd som ska bryta ned målen och om genomförandet av delmålen ska ske för varje nämnd eller i samarbete/samverkan med socialnämnden. Vidare vill förvaltningen framhålla att programmets innehåll kommer att innebära stora utbildningsinsatser för skolans personal, samt att det inte är

tydligt om en prioritering ska ske vad gäller personalgrupper i skolan som berörs av utbildningsinsatser.

Uppföljning och utvärdering

Förvaltningen anser att kopplingen till budget och verksamhetsplan inte är helt klar. Det framgår att programmet ska följas upp i ILS-systemet men förvaltningen vill framhålla att det inte får finnas en övertro till att ILS kommer att lösa uppföljningen av programmet eller kopplingen till redan existerande styrsystem. Om alla program ska följas upp med aktiviteter och indikatorer i ILS riskerar dessa att dels konkurrera med varandra och dels leda till en otydlighet i styrkedjan, något som kommer att motverka grundtanken med alla program. Förvaltningen vill även framhålla att ILS, när det gäller aktiviteter, enbart pekar ut vad som ska följas upp men inte på vilket sätt detta ska ske.

Det framgår av programmet att en kartläggning ska göras 2017 och att det ska genomföras en ny kartläggning 2020. Förvaltningen anser att en första kartläggning bör göras innan programtidens början för att säkerställa att effekter av mål och delmål kan följas upp på ett adekvat sätt.

Förvaltningens synpunkter gällande mål och delmål

Långsiktigt mål 1 samt delmål

Långsiktigt mål

Medarbetare i stadens verksamheter arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt.

Delmål 1.1: Medarbetare i stadens verksamheter har grundläggande kunskaper i våldsförebyggande arbete utifrån ett normkritiskt förhållningssätt.

Delmål 1.2: Medarbetare i stadens verksamheter har grundläggande kunskaper i arbete som förebygger hedersrelaterat våld och förtryck, utifrån ett normkritiskt förhållningssätt.

Delmål 1.3: Medarbetare i stadens verksamheter med särskilt ansvar för förebyggande arbete har fördjupade kunskaper i våldsförebyggande arbete och om kopplingen

mellan maskulinitetsnormer och våld i nära relationer.

Delmål 1.4: Medarbetare i stadens verksamheter med särskilt ansvar för förebyggande arbete har fördjupade kunskaper i att arbeta förebyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck, och om kopplingen mellan normer och våld och förtryck.

Delmål 1.5: Medarbetare i stadens verksamheter med särskilt ansvar för förebyggande arbete har kunskaper i att se tecken på utsatthet och vågar fråga om det.

Förvaltningen anser att målen inom detta område är relevanta i det förebyggande arbetet utifrån verksamheternas uppdrag. Dock anser förvaltningen att målen är otydliga utifrån att det inte definieras vad som ingår i ”grundläggande kunskaper” eller ”fördjupade kunskaper” i delmål 1.1–1.2. Det framgår inte heller tydligt hur dessa mål ska följas upp eller vem som ansvarar för att konkretisera och följa upp målen.

Förvaltningen vill särskilt lyfta att det är otydligt vilka personalgrupper som utbildningsinsatserna berör, framförallt vad gäller skrivningen ”medarbetare i stadens verksamheter med särskilt ansvar” i delmål 1.3 - 1.5. Förvaltningen ställer sig frågande till om det enbart är elevhälsan inom skolan som avses för fördjupade kunskaper utifrån vad som anges i programmet (s.16).

Långsiktigt mål 4 samt delmål

Långsiktigt mål

Barn i Stockholm som har upplevt våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck, får stöd och skydd utifrån sina behov, oavsett var i staden de bor.

Delmål 4.1: Rätten till en obruten skolgång för alla barn säkerställs och barn i skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka från ankomst till boendet.

Delmål 4.2: Rätten till förskola säkerställs för barn i skyddat boende där det är möjligt utifrån en bedömning av säkerhet och barnets bästa.

Delmål 4.6: Medarbetare i socialtjänst, skola, förskola, kultur och idrottsverksamhet har kunskaper om barn som upplever våld i nära relationer och våldets konsekvenser, är medvetna om anmälningsplikten och vågar fråga om våldsutsatthet.

Delmål 4.7: Medarbetare i socialtjänst, skola, förskola, kultur och idrottsverksamhet har kunskaper om barn som upplever hedersrelaterat våld och förtryck och våldets konsekvenser, är medvetna om anmälningsplikten och vågar fråga om våldsutsatthet.

Delmål 4.11: Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda barn som upplevt våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Förvaltningen anser att det är positivt att barn som upplever våld lyfts fram i programmet som en egen och särskild målgrupp. Förvaltningen ser även positivt på användandet av begreppet ”barn som upplever våld” istället för ”barn som bevittnar våld” då detta vidgar synen om vilka barn som berörs och barns faktiska upplevelser av våld. Genom detta synliggörs därmed fler möjliga sätt för verksamheterna att ge barnet och föräldern stöd. Begreppsförändringen framhåller även vikten av att vara uppmärksam på fler signaler hos barn än att barnet har bevitnat våld vid misstanke om att ett barn far illa på grund av våld i nära relationer.

I programmet saknar förvaltningen en analys och problembeskrivning av situationer där barn används som ett medel för maktdominans och maktspel i en relation där våld förekommer och vilka konsekvenser detta får för såväl barnet som den vuxna som utsätts för våld. Denna maktdominans kan ibland utspela sig på andra arenor än hemmet. Detta kan komma till uttryck genom situationer där exempelvis förskolan kan bli föremål eller en arena för konflikter mellan föräldrar om barnet, eller problem vid vårdnadstvister och umgängesbegränsning.

Vad gäller delmål 4.1 och 4.2 anser förvaltningen att målen är särskilt relevanta för berörda verksamheter. Förvaltningen noterar att skollagen och stadens regler för intagning och plats ger stöd och goda förutsättningar för att dessa mål ska kunna uppfyllas.

Förvaltningen anser vidare att en stadsövergripande strategi och rutiner bör finnas för att erbjuda kundskap och stöd till förskoleverksamheterna för hur personalen ska förhålla sig och agera, exempelvis när barn och föräldrar som upplever våld har skyddat boende, befinner sig i pågående vårdnadstvister eller befinner sig i situationer där den ena föräldern har begränsat umgänge. Förvaltningen anser att nuvarande mål som framhåller personalens kunskaper om barn som upplever våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck främst tar sikte på innan förekomsten eller misstanken om förekomst av våld har uppmärksammats. Det är förvaltningens mening att målen antingen behöver förtydligas ur ovan redogjorda aspekt eller att ett nytt mål formuleras som även tar sikte på verksamheternas kunskap för hur personalen ska agera och stödja barn efter att förekomsten eller misstanken om förekomst av våld har uppmärksammats.

Förvaltningen ställer sig vidare kritisk till ordvalet ”vågar fråga” i delmål 4.6 och 4.7. Förvaltningen vill särskilt lyfta att det inte bör finnas några oklarheter kring att personalen inte ska genomföra egna utredningar, utan att anmälan ska göras till socialnämnden vid signaler eller oro för barn och vårdnadshavare.

Vad gäller delmål 4.11 anser förvaltningen att samverkan med andra aktörer på strategisk nivå respektive kring enskilda barn är två skilda uppdrag. Samverkan med andra aktörer kring barn och elever som far illa åligger redan verksamheterna. Om en strategisk samverkan ska vara ett centralt mål i programmet, bör detta enligt förvaltningen lyftas fram särskilt. Såväl genomförande som uppföljning av detta delmål är svårt att genomföra på ett samlat sätt utifrån att det är skilda processer där arbetet på strategisk nivå är skilt från myndighetsutövning mot enskild.

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen och att beslutet justeras omedelbart

Utbildningsförvaltningen
Grundskoleavdelningen

Hantverkargatan 2 F
Box 22049, 104 22 Stockholm
Växel 08-508 33 000

Bilaga

Förslag till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020.